MISSIV 1 (2)

2018-12-20 REV 23:3–2018

Landstingsstyrelsen
Hälso- och sjukvårdsnämnden

Granskning av landstingets systematiska miljöarbete

Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden har inte en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av det systematiska miljöarbetet inom sina ansvarsområden. Landstingsstyrelsens uppföljning av miljömålen visar också att landstinget har svaga resultat inom miljöområdet. Våra slutsatser bygger på följande iakttagelser:

- Landstingsstyrelsen har brustit i sin beredning till fullmäktige av det miljöpolitiska programmet. Programmet innehåller dels otydligheter, dels är programmet inaktuellt till följd av att landstingets organisation har förändrats sedan fullmäktige reviderade programmet hösten 2012.

- Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden har förvisso beslutat om miljömål för sina ansvarsområden. Styrelsen har också beslutat om en handlingsplan med miljöaktiviteter. Detta har dock inte varit tillräckligt för att få igång ett fungerande miljöarbete i landstinget. Varken styrelsen eller nämnden har beslutat om direktiv eller uppdrag i syfte att säkerställa att det miljöpolitiska programmet genomförs inom deras verksamheter.

- Regler och rutiner för miljöarbetet i landstinget är till stor del beslutade av tjänstepersoner inom verksamhetsområde service. Vi har inte hittat stöd för att dessa tjänstepersoner har befogenhet att besluta om landstingsövergripande regler och rutiner.

- Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden har inte följt upp och kontrollerat att deras verksamheter följer de lagar, regler och rutiner som finns för miljöarbetet.

- Landstingsstyrelsens strategiska miljöarbete organiseras under basenheten inköp inom verksamhetsområdet service. Vi bedömer att denna organisatoriska placering kan medföra en risk att landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, landstingsdirektören och hälso- och sjukvårdsdirektören med flera inte i tillräcklig grad uppmärksammar miljöfrågorna och att dessa inte blir strategiskt hanterade.

- Hälso- och sjukvårdsnämnden har inte följt upp sina miljömål och landstingsstyrelsens uppföljning är bristfällig.

Västerbottens läns landsting
Landstingshuset, Köksvägen 11, 901 89 Umeå
Telefon: 090-785 00 00, telefax: 090-13 68 82
E-post: landstinget@vll.se Org.nr: 232100-0222
VAT-nr: SE232100022201 Bankgiro 5728-3061

2018-12-20

Rekommendationer

Med anledning av granskningens iakttagelser rekommenderar vi att:

- Landstingsstyrelsen bereder ett nytt miljöpolitiskt program som överensstämmer med aktuell organisation och som innehåller tydliga direktiv och uppdrag till styrelserna och nämnderna.

- Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar om tydliga direktiv och uppdrag till landstingsdirektören och hälso- och sjukvårdsdirektören för miljöarbetet.

- Landstingsstyrelsen ger i uppdrag till landstingsdirektören att utreda den organisatoriska placeringen av det strategiska miljöarbetet och behovet av en miljöchef.

- Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställer att kontroller blir genomförda i syfte att lagar och regler inom miljöområdet följs.

- Landstingsstyrelsen i egenskap av styrelse ser till att rapporteringen av miljöarbetet till fullmäktige är tillräcklig. Med jämna mellanrum bör styrelsen också utvärdera det miljöpolitiska programmet.

- Landstingsstyrelsen i egenskap av nämnd och hälso- och sjukvårdsnämnden följer upp sina miljömål samt kommentera och analyserar resultaten. Vid avvikelser bör styrelsen och nämnden vidta nödvändiga åtgärder.

- Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställer att regler, rutiner med mera för miljöarbetet är aktuella och att dessa är beslutade av behöriga.

Vid revisorernas överläggning den 20 december 2018 beslöt revisorerna enhälligt att ställa sig bakom slutsatser och rekommendationer i detta missiv. Missiv och underliggande rapport (nr 4/2018) lämnar revisorerna för yttrande till landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden. Yttrande med uppgifter om verkställda och planerade åtgärder ska lämnas till revisionskontoret senast den 4 april 2019.

För landstingets revisorer

Christer Fessé
Ordförande

Bert Öhlund
Vice ordförande

LANDSTINGSREVISIONEN

Granskning av landstingets systematiska miljöarbete

Rapport nr 4/2018

Västerbottens läns landsting

December 2018
Malin Hedlund, revisionskontoret
Diarienummer: REV 23:2-2018

Innehåll

1. SAMMANFATTANDE ANALYS 3
   1.1. Rekommendationer 4
2. BAKGRUND 5
3. REVISIONSFRÅGOR 5
4. REVISIONSKRITERIER 6
5. METOD OCH GENOMFÖRANDE 6
6. RESULTAT 7
   6.1. Styrelsens och nämndens styrning av miljöarbetet 7
      6.1.1. Organisation av landstingets miljöarbete 7
      6.1.2. Fullmäktiges miljöpolitiska program och policy 9
      6.1.3. Miljömål 9
      6.1.4. Handlingsplan med miljöaktiviteter 10
      6.1.5. Landstingets miljöledningssystem 11
      6.1.6. Samlad bedömning av styrelsens och nämndens styrning 12
   6.2. Styrelsens och nämndens uppföljning och kontroll av miljöarbetet 14
      6.2.1. Uppföljning av miljömålen 14
      6.2.2. Uppföljning av landstingsstyrelsens handlingsplan 16
      6.2.3. Kontroll av miljöarbetet 17
      6.2.4. Tillsyn av verksamheten 17
      6.2.5. Samlad bedömning av styrelsens och nämndens uppföljning och kontroll 17
7. BEDÖMNING UTIFRÅN REVISIONSFRÅGORNA 19
   7.1. Samlad bedömning 19
   7.2. Svar på revisionsfrågorna 19
   7.3. Rekommendationer 21

1. Sammanfattande analys

Vår slutsats efter genomförd granskning är att landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte har tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av det systematiska miljöarbetet inom sina ansvarsområden. Landstingsstyrelsens uppföljning av miljömålen visar också att Västerbottens läns landsting har svaga resultat inom miljöområdet. Våra bedömningar om att landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte har en tillräcklig styrning och kontroll över miljöfrågorna bygger på följande iakttagelser:

- Landstingsstyrelsen har brustit i sin beredning till fullmäktige av det miljöpolitiska programmet. Programmet innehåller dels otydligheter, dels är programmet inaktuellt till följd av att landstingets organisation har förändrats sedan fullmäktige reviderade programmet hösten 2012.

- Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden har förvisso beslutat om miljömål för sina ansvarsområden. Styrelsen har också beslutat om en handlingsplan med miljöaktiviteter. Detta har dock inte varit tillräckligt för att få igång ett fungerande miljöarbete i landstinget. Varken styrelsen eller nämnden har beslutat om några direktiv eller uppdrag i syfte att säkerställa att det miljöpolitiska programmet genomförs inom deras verksamheter.

- Reglerna och rutinerna för miljöarbetet som är publicerade i landstingets miljöledningssystem är till stor del beslutade av tjänstemän inom verksamhetsområde service. Vi har inte hittat stöd för att dessa tjänstemän har befogenhet att besluta om regler och rutiner som gäller för landstingets samtliga verksamheter.

- Vår granskning visar att landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte har följt upp och kontrollerat att deras verksamheter följer de lagar, regler och rutiner som finns för miljöarbetet.

- Landstingsstyrelsens strategiska miljöarbete organiseras under basenheten inköp inom verksamhetsområdet service. Vi bedömer att denna organisatoriska placering kan medföra en risk att landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, landstingsdirektören och hälso- och sjukvårdsdirektören med flera inte i tillräcklig grad uppmärksammar miljöfrågorna och att dessa inte blir strategiskt hanterade.

- Granskningen visar att hälso- och sjukvårdsnämnden inte har följt upp sina miljömål och att landstingsstyrelsens uppföljning är bristfällig. Nedan redogör vi för några brister i landstingsstyrelsens uppföljning:

    1. Landstingsstyrelsen har inte kommenterat och analyserat resultaten för miljömålen.

    2. I rapporteringen till fullmäktige har landstingsstyrelsen inte särredovisat resultaten för styrelsen och övriga nämnder. Utifrån års-

redovisningen går det därför inte att bedöma i vilken grad styrelsen respektive övriga nämnder uppnår miljömålen.

3. Landstingsstyrelsen har inte utvärderat det miljöpolitiska programmet eller hur miljöarbetet fungerat i landstinget eller inom landstingsstyrelsens ansvarsområde som nämnd.

1.1. Rekommendationer

Med anledning av granskningens iakttagelser rekommenderar vi att:

- Landstingsstyrelsen bereder ett nytt miljöpolitiskt program som överensstämmer med landstingets organisation och som innehåller tydliga direktiv och uppdrag till styrelserna och nämnderna.

- Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar om tydliga direktiv och uppdrag för implementering av miljöarbetet till landstingsdirektör och hälso- och sjukvårdsdirektör.

- Landstingsstyrelsen ger i uppdrag till landstingsdirektören att utreda den organisatoriska placeringen av det strategiska miljöarbetet och behovet av en miljöchef.

- Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställer att kontroller blir genomförda i syfte att lagar och regler inom miljöområdet följs.

- Landstingsstyrelsen i egenskap av styrelse ser till att rapporteringen av miljöarbetet till fullmäktige är tillräcklig. Med jämna mellanrum bör landstingsstyrelsen också utvärdera det miljöpolitiska programmet.

- Landstingsstyrelsen i egenskap av nämnd och hälso- och sjukvårdsnämnden följer upp sina miljömål samt kommenterar och analyserar resultaten. Vid avvikelser vidta nödvändiga åtgärder.

- Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställer att regler, rutiner med mera för miljöarbetet är aktuella och att dessa är beslutade av behöriga.

2. Bakgrund

Sveriges riksdag har beslutat att det övergripande målet för den nationella miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Landstingsfullmäktige i Västerbotten beslutade i november 2006 om ett miljöpolitiskt program till och med år 2020. Programmet reviderades den 20:e november 2012. Fullmäktiges program anknyter till de nationella miljömålen och anger riktningen för landstingets miljöarbete.

Landstingets miljöansvar regleras ytterst i miljöbalken (1998:808). Enligt miljöbalken är det verksamhetsutövarens ansvar att arbeta för minskad miljöpåverkan. Det framgår även att verksamhetsutövare som bedriver verksamhet som kan medföra olägenheter för människors hälsa och miljö, fortlöpande ska planera och kontrollera verksamheten. Verksamhetsutövare som inte följer miljöbalken, kan omfattas av miljösanktionsavgifter och straffansvar.

Landstingsstyrelsen rapporterar varje år i landstingets årsredovisning om resultatet av miljöarbetet till fullmäktige. En jämförelse av resultatet mellan år 2016 och år 2017 visar en negativ utveckling för flera mål. Nationella jämförelser av resultat från landstings och regioners miljöarbete visar att Västerbottens läns landstings miljöarbete är bland de sämsta i Sverige.[1]

Under hösten 2017 genomförde landstingets revisorer ett seminarium för att informera sig om hur det systematiska miljöarbetet i landstinget fungerade. Seminariet visade att det fanns vissa brister i arbetet. I revisionsplanen för år 2018 beslutade revisorerna att under hösten 2018 genomföra en fördjupad granskning av landstingets systematiska miljöarbete.

3. Revisionsfrågor

Vårt syfte är att granska om landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden har tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av det systematiska miljöarbetet inom sina ansvarsområden. För att svara på granskningens syfte har följande underliggande revisionsfrågor formulerats:

- Har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden med hjälp av formellt beslutade styrdokument, mål med mera säkerställt att det miljöpolitiska programmet genomförs i styrelsen och nämndens verksamheter?

[1] Sveriges kommuner och landstings (SKL) rapport *Miljöarbetet i regioner och landsting 2018*

- Har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställt att regler, rutiner, direktiv med mera för det systematiska miljöarbetet:
  - är beslutade på behörig nivå?
  - är aktuella och relevanta i förhållande till lagstiftning, det miljöpolitiska programmet, politisk organisation med mera?
  - är kända i verksamheterna?
- Har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden med hjälp av kontroller och uppföljningar säkerställt att miljölagar, regler, rutiner med mera följs?
- Har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställt en tillfredsställande uppföljning av målen i det miljöpolitiska programmet?
- Har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden för sina ansvarsområden uppnått målen i det miljöpolitiska programmet?

Granskningen har avgränsats till landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens ansvarsområden. Landstingsstyrelsens granskas dels utifrån styrelsens ansvar som styrelse att leda och samordna förvaltningen av landstingets angelägenheter, dels utifrån styrelsens ansvar som nämnd.

4. Revisionskriterier

De revisionskriterier som granskningens analyser, slutsatser och bedömningar utgår från är:

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 1 och 6 §§
- Miljöbalken (1998:808) 2 kap. 2-3 §§ och 26 kap. 19-20 §§
- Fullmäktiges miljöpolitiska program
- Fullmäktiges reglementen för landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden

5. Metod och genomförande

Granskningen är genomförd av sakkunniga på revisionskontoret. Malin Hedlund har varit projektledare och Marcus Rönnegard projektmedarbetare. De metoder som har använts inom ramen för granskningen är dokumentanalys och intervjuer.

I granskningsarbetet har vi granskat protokoll från landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens sammanträden från juni 2016 till och med år 2018. Därutöver har vi gått igenom sammanträdesanteckningar från landstingsdirektörens ledningsgrupp (ELG) och hälso- och sjukvårdsdirektörens ledningsgrupp för verksamhetsområdet sjukhusvård. Vi har även analyserat övergripande styrdokument samt rutiner och riktlinjer för miljöarbetet.

Utöver dokumentanalysen har vi intervjuat 16 chefer och medarbetare:

- landstingsdirektör
- hälso- och sjukvårdsdirektör
- servicedirektör
- verksamhetschef för basenhet inköp
- gruppintervju med landstingets tre miljösamordnare
- gruppintervju med verksamhetschef, avdelningschef samt miljöombud från Medicin- och rehabiliteringskliniken i Lycksele
- gruppintervju med verksamhetschef, avdelningschef samt kvalitetsansvarig från Laboratoriemedicin Västerbotten
- gruppintervju med verksamhetschef, avdelningschef samt miljöombud från Hjärtcentrum

Rapporten har kvalitetssäkrats av sakkunniga på revisionskontoret. Samtliga intervjuade har även getts möjlighet att lämna synpunkter på rapporten.

6. Resultat

6.1. Styrelsens och nämndens styrning av miljöarbetet

Landstingets miljöansvar regleras ytterst i miljöbalken (1998:808). Av miljöbalken framgår att landstinget, som utövare av verksamhet som kan medföra olägenheter för människors hälsa och miljö, fortlöpande ska planera och kontrollera verksamheten och att miljöbalken följs.

I reglementet för landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden slår fullmäktige fast att styrelsen och nämnden inom sina respektive ansvarsområden är ansvariga att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med lagar och de mål och riktlinjer som fullmäktige beslutar om.

6.1.1. Organisation av landstingets miljöarbete

Av fullmäktiges miljöpolitiska program framgår att miljöarbetet berör samtliga verksamheter och anställda inom Västerbottens läns landsting. I programmet står det även att styrelser och nämnder inom sina respektive ansvarsområden är ansvariga för att det miljöpolitiska programmet efterlevs.

Av fullmäktiges miljöpolitiska program följer att landstingsstyrelsen har ett övergripande ansvar för miljöarbetet i landstinget. Styrelsen har organiserat det övergripande miljöarbetet i verksamhetsområde service. På uppdrag av landstingsstyrelsen utsåg landstingsdirektören hösten 2015 chefen för ledningsstaben till hållbarhetschef med ansvar för strategisk styrning och ledning inom miljö- och hållbarhetsområdet. Av landstingsstyrelsens protokoll den 20 oktober 2015 framgår att bakgrunden till uppdraget var att en hållbarhetschef var nödvändig för att få struktur på miljöarbetet. Landstingets tre miljösamordnare är dock organiserade inom verksamhetsområde service. Under år 2018 har servicedirektören genomfört en omorganisering inom verksamhetsområde service och sedan september

2018 är miljösamordnarna organiserade inom basenhet inköp. Under år 2018 har servicedirektören även inrättat en miljöledningsgrupp inom verksamhetsområdet.

I augusti 2018 beslutade landstingsdirektören om dokumentet *Omfattning och organisation av miljöledningssystemet*. Dokumentet är publicerat i landstingets ledningssystem LITA. Syftet med dokumentet är att beskriva ansvarsroller i miljöarbetet. I dokumentet framgår bland annat att landstingsdirektören har det övergripande och yttersta ansvaret för att verksamheterna inom landstinget följer fullmäktiges miljöpolitiska program och de krav som följer av lagstiftning. I dokumentet beskriver landstingsdirektören vilket ansvar servicedirektören, fastighetschefen, verksamhetschefer, miljösamordnare med flera har i miljöarbetet. I dokumentet saknas dock uppgifter om hållbarhetschefens ansvar i miljöarbetet. Det saknas också uppgifter om exempelvis hälso- och sjukvårdsdirektörens, tandvårdsdirektörens och primärvårdsdirektörens ansvar i miljöarbetet.

Utifrån våra intervjuer med företrädare från tjänstemannaledningen samt chefer och miljöombud på tre verksamheter inom verksamhetsområdet sjukhusvård är det tydligt att det operativa miljöarbetet på avdelnings- och verksamhetsnivå ser olika ut. En sammanställning från miljösamordnarna visar att många avdelningar har så kallade miljöombud. Miljöombudens uppgift är att vara ett stöd i miljöfrågor till avdelningschefer. Miljöombuden har också i uppgift att kommunicera miljöinformation från miljösamordnarna till personalen på avdelningarna. Flera intervjupersoner berättar att miljöarbetet i landstinget är personberoende. Exempelvis nämns att eldsjälar har bidragit till flera lyckade miljöarbeten i landstinget.

I september 2018 fick servicedirektören i uppdrag från landstingsdirektören och hälso- och sjukvårdsdirektören att säkerställa processerna för skalskydd, brand, miljö och säker försörjning. I uppdragsdirektivet går det att läsa att uppdraget syftar till att sammanföra de olika uppdragen till ett heltäckande lednings- och uppföljningssystem. Det framgår även att servicedirektören i december 2018 ska göra en första redovisning av uppdraget till landstingsdirektören och hälso- och sjukvårdsdirektören. Inom tidsramen för denna granskning har vi inte tagit del av servicedirektörens redovisning.

Vår kommentar

Vår genomgång av hur landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden organiserat miljöarbetet visar att landstingsstyrelsens strategiska miljöarbete organiseras under basenheten inköp inom verksamhetsområdet service. Servicedirektören förklarar att anledningen till att det strategiska miljöarbetet ligger under inköp, är att miljöperspektivet har en koppling till inköpsprocessen. Servicedirektören påpekar dock att det pågår diskussioner om inköp är rätt organisatoriska placering för det strategiska miljöarbetet. Vi ser en risk med att servicedirektören organiserat landstingets strategiska miljöarbete under en basenhet med verksamhet som i huvudsak är inriktad mot andra områden än miljö. Vi bedömer att en sådan organisatorisk placering kan medföra risk att miljöfrågorna inte blir strategiskt hanterade av ansvariga nämnder och förvaltningschefer och att dessa frågor inte blir

tillräckligt prioriterade. Granskningen har också visat att landstingsdirektören på uppdrag av landstingsstyrelsen hösten 2015 utsåg chefen för ledningsstaben att vara hållbarhetschef i syfte att strategiskt styra miljöarbetet i landstinget. I granskningen har vi inte funnit någon koppling mellan detta uppdrag och det arbete som landstingets miljösamordnare genomför.

En annan iakttagelse är att det inte av något styrdokument framgår vilket uppdrag hälso- och sjukvårdsdirektören, tandvårdsdirektören och primärvårdsdirektören har i miljöarbetet.

6.1.2. Fullmäktiges miljöpolitiska program och policy

Utgångspunkten för landstingets miljöarbete är fullmäktiges miljöpolitiska program. I programmet ger fullmäktige direktiv och uppdrag för miljöarbetet till styrelser och nämnder.

Som en del av miljöpolitiska programmet har fullmäktige även beslutat om en miljöpolicy för landstinget. Miljöpolicyn har reviderats och den nuvarande beslutade fullmäktige om i april 2016. I miljöpolicyn beskriver fullmäktige gemensamma förhållningssätt för att bidra till en god miljö, bättre hälsa och hållbar utveckling för patienter, befolkning och medarbetare. Formuleringarna i policyn är översiktliga, men anger vissa ambitioner och riktlinjer för miljöarbetet. Exempelvis att Västerbottens läns landsting ska bli Sveriges mest hållbara landsting genom att uppnå en klimatneutral och giftfri verksamhet.

6.1.3. Miljömål

I samband med revideringen av det miljöpolitiska programmet beslutade fullmäktige även om 13 övergripande miljömål för landstinget. Fullmäktiges miljömål anger inriktningen för landstingets miljöarbete fram till och med år 2020. Målen omfattar 6 områden, där fullmäktige bedömer att landstingets verksamheter har mest påverkan på miljön:

1. Fastigheter och energianvändning
2. Trafik
3. Läkemedel och lustgas
4. Produkter och kemikalier
5. Avfall
6. Organisation och utbildning

I det miljöpolitiska programmet ger fullmäktige i uppdrag till landstingsstyrelsen att efter samråd med nämnderna fastställa detaljerade miljömål. I oktober 2015 beslutade landstingsstyrelsen om 18 miljömål för perioden 2016–2019. Även hälso- och sjukvårdsnämnden beslutade i oktober 2015 om 11 av landstingsstyrelsens miljömål. En genomgång visar att landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämndens miljömål i huvudsak är mätbara.

Vår kommentar

Vi anser att landstingsstyrelsen i egenskap av styrelse bör ta initiativ till att föreslå till fullmäktige en revidering av det miljöpolitiska programmet. Av fullmäktiges miljöpolitiska program framgår att landstingsstyrelsen efter samråd med nämnderna, ska besluta om detaljerade miljömål. Mot bakgrund av att alla styrelser och nämnder har ansvar för miljöarbetet inom sina ansvarsområden anser vi att det från fullmäktige borde finnas direktiv om att landstingets styrelser och nämnder bör besluta om egna miljömål.

Av granskningen framgår också att fullmäktiges miljöpolitiska program i vissa delar blivit inaktuellt. Sedan fullmäktige beslutade om programmet har landstingets organisation förändrats. Med anledning av bildandet av regionkommun år 2019 kommer dessutom ytterligare organisationsförändringar att genomföras i landstinget. Även dessa förändringar medför behov av att fullmäktige beslutar om revideringar av programmet.

Av vår granskning framgår också att både landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden varit passiva i sin styrning av att uppfylla fullmäktiges övergripande miljömål samt styrelsens och nämndens egna miljömål. Se mer om styrelsens och nämndens styrning i avsnitten nedan.

6.1.4. Handlingsplan med miljöaktiviteter

I miljöpolitiska programmet ger fullmäktige i uppdrag till landstingsstyrelsen att efter samråd med nämnderna ta fram en handlingsplan. Vår granskning av styrelsens protokoll visar att det var landstingsdirektören och inte landstingsstyrelsen som beslutade om handlingsplanerna för år 2016 och 2017. Landstingsstyrelsen beslutade dock om hur mycket pengar som skulle avsättas för att genomföra aktiviteterna i de båda handlingsplanerna. För år 2018 beslutade landstingsstyrelsen om både handlingsplan och finansiering. Vaken landstingsstyrelsen eller landstingsdirektören gav dock några uppdrag eller direktiv om hur handlingsplanen skulle implementeras i landstingets verksamheter.

Av vår granskning av protokoll framgår att hälso- och sjukvårdsnämnden varken fick information eller lämnade synpunkter på de handlingsplaner som beslutades av landstingsstyrelsen eller landstingsdirektören.

Landstingsstyrelsens handlingsplan för år 2018 består av 16 aktiviteter. De flesta aktiviteter är av strategisk karaktär. Miljösamordnarna berättar att aktiviteterna i handlingsplanen ska skapa förutsättningar för landstingets olika verksamheter att bedriva ett aktivt miljöarbete. En aktivitet under år 2018 är exempelvis att upprätta en strategi och ett åtgärdsprogram för att hantera landstingets avfall. Servicedirektören har angett att det framförallt är basenheter inom verksamhetsområde service som driver arbetet och genomför aktiviteterna i handlingsplanen. Av intervjuerna med chefer och miljöombud från basenheter inom sjukhusvården framkom att de inte kände till landstingsstyrelsens handlingsplan.

Vår kommentar

Vi bedömer att landstingsstyrelsens hantering av handlingsplanen visar på inkonsekvens i styrningen av miljöarbetet. Av miljöpolitiska programmet framgår att landstingsstyrelsens ska besluta om handlingsplanen, men både år 2016 och 2017 har landstingsdirektören beslutat om planen. Fullmäktige fastställer även att landstingsstyrelsen, efter samråd med nämnderna, ska besluta om handlingsplanen. Hälso- och sjukvårdsnämnden har dock inte tagit del av eller lämnat samråd om någon handlingsplan.

Vi kan konstatera att varken landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, landstingsdirektören eller hälso- och sjukvårdsdirektören beslutat om några uppdrag eller direktiv för hur deras verksamheter ska arbeta i syfte att uppfylla fullmäktiges övergripande mål eller styrelsens och nämndens miljömål.

6.1.5. Landstingets miljöledningssystem

Landstingets miljöledningssystem är uppbyggt enligt ISO 14001 (ej certifierat). I intervjuerna framkommer det att under år 2018 och år 2019 pågår ett arbete med att föra över dokumenten i miljöledningssystemet till LITA. Under arbetet med granskningen har vi i miljöledningssystemet och i LITA identifierat ett 50-tal rutiner, riktlinjer och förteckningar som beskriver hur miljöarbetet i landstinget ska bedrivas. De flesta dokumenten är publicerade i miljöledningssystemet. Vår genomgång av dokumenten visar ett antal dokument som är inaktuella. Det rör sig framförallt om politiskt beslutade dokument, men också om vissa rutiner som hänvisar till inaktuell organisation.

Miljösamordnarna uppger att de själva har beslutat om majoriteten av dokumenten i miljöledningssystemet. Miljösamordnarna berättar att de i den pågående processen med att lyfta över dokumenten från miljöledningssystemet till LITA, ser de över de olika dokumenten. Servicedirektören uppger att dokumenten i överföringen till LITA passerar miljöledningsgruppen. Miljöledningsgruppen består av servicedirektören, verksamhetschef för inköp och verksamhetschef för fastighet. Som stöd i arbetet anlitas bland annat miljösamordnarna eller annan expertkompetens som behövs. Servicedirektören uppger att miljöledningsgruppen diskuterar om vem som ska besluta om dokumenten. Servicedirektören berättar att han lyfter frågor till landstingsdirektörens ledningsgrupp (ELG) om miljöledningsgruppen bedömer att landstingsdirektören ska besluta om dokumenten.

Vår kommentar

Vår granskning visar att miljösamordnarna har beslutat om ett flertal regler och rutiner i miljöledningssystemet för miljöarbetet i landstinget. Det framgår dock inte av delegationsordningar eller av motsvarande dokument att miljösamordnare inom verksamhetsområde service har befogenhet att besluta om regler och rutiner som gäller för landstingets samtliga verksamheter. Vi anser att det är tveksamt om de regler och rutiner som beslutats av tjänstemännen inom verksamhetsområde service är bindande för chefer och medarbetare på basenheter inom exempelvis sjukhusvården.

Kommunikation av regler och rutiner i miljöledningssystemet

I landstingets webbutbildning om miljö får medarbetarna en introduktion om landstingets miljöarbete och information om bland annat miljöledningssystemet. Webbutbildningen finns i landstingets utbildningsportal *Lärande landsting*.

Landstingets medarbetare når miljöledningssystemet via intranätet LINDA och via en länk i LITA. Två av de tre intervjuade basenheterna inom sjukhusvården känner till miljöledningssystemet. Det varierar hur verksamheterna använder sig av systemet. I en av verksamheterna hämtar miljöombudet rutiner och riktlinjer från miljöledningssystemet. Om övriga medarbetare undrar över något, frågar de miljöombudet. I den andra verksamheten plockar kvalitetsansvarige ut rutiner och riktlinjer från miljöledningssystemet. Därefter skapar kvalitetsansvarige egna rutiner för verksamheten som därefter publiceras i verksamhetens egna kvalitetsledningssystem.

Av intervjuerna med chefer och miljöombud från verksamheterna framgår att de har liten eller ingen kännedom om det miljöpolitiska programmet, miljöpolicyn, miljömålen och handlingsplanen.

6.1.6. Samlad bedömning av styrelsens och nämndens styrning

Vår granskning av landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens styrning av miljöarbetet visar på en rad brister i styrkedjan:

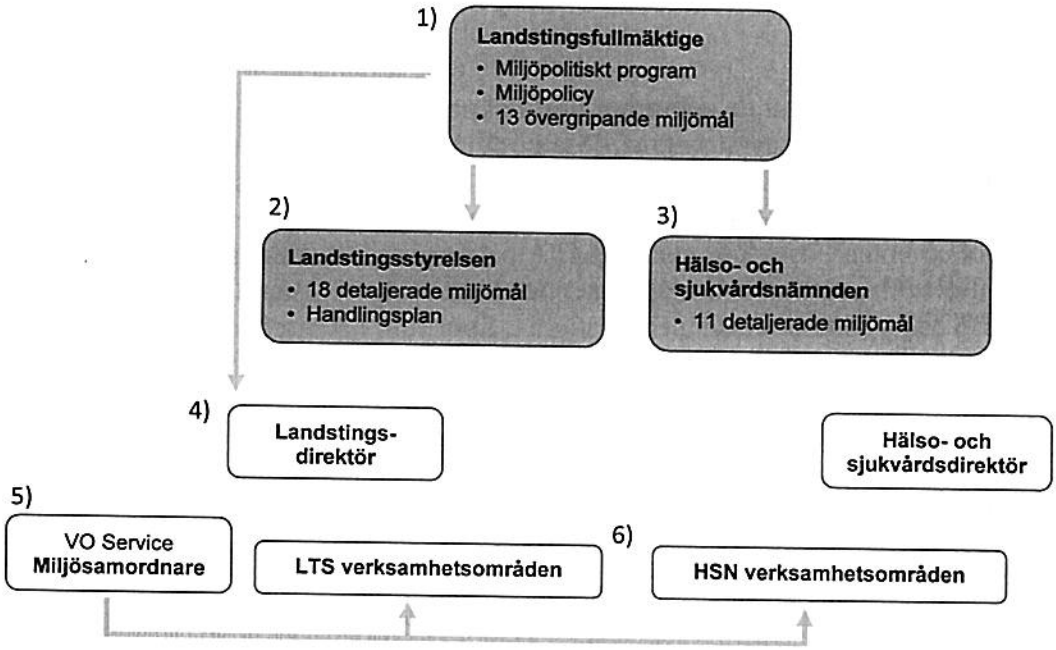

1) Landstingsfullmäktige har beslutat om miljöpolitiskt program, miljöpolicy och övergripande miljömål. Fullmäktige uppger att nämnder och styrelser inom sina respektive verksamhetsområden är ansvariga för att det miljöpolitiska programmet efterlevs. Av programmet framgår också att landstingsstyrelsen har ansvar för att verksamheterna följer lagstiftning med mera. I programmet ger fullmäktige i uppdrag till

landstingsstyrelsen att efter samråd med övriga nämnder, fastställa miljömål och ta fram handlingsplan med aktiviteter. I programmet går det även att läsa att landstingsdirektören har det yttersta ansvaret för att det miljöpolitiska programmet blir genomfört i landstingets verksamheter.

2) Landstingsstyrelsen har beslutat om miljömål och en handlingsplan med aktiviteter. Styrelsen beslutade inte om något uppdrag eller direktiv till landstingsdirektören för arbetet med att uppfylla miljömålen eller genomföra handlingsplanen.

3) Hälso- och sjukvårdsnämnden har beslutat om miljömål för sitt ansvarsområde. Nämnden beslutade inte om någon handlingsplan utifrån miljömålen. Nämnden beslutade inte heller om något uppdrag eller direktiv till hälso- och sjukvårdsdirektören för arbetet med att uppfylla miljömålen.

4) I miljöpolitiska programmet står det att landstingsdirektören har det yttersta ansvaret för att det miljöpolitiska programmet genomförs i landstingets verksamheter. Landstingsdirektören har dock inte gett några direktiv eller uppdrag till verksamheterna för miljöarbetet.

5) På tjänstenivå har miljösamordnare inom verksamhetsområde service arbetat med att bereda förslag till de miljömål och den handlingsplan som beslutats av landstingsstyrelsen. Miljösamordnare arbetar också som stödfunktioner till verksamhetschefer med flera i deras miljöarbete. Miljösamordnare har också beslutat om regler och rutiner för verksamheternas miljöarbete. Som framgått av tidigare avsnitt anser vi att det är tveksamt om dessa regler kan vara tvingande för chefer och medarbetare bland verksamheterna. Orsak till vår bedömning är att miljösamordnarna inte har fått befogenhet att besluta om regler för verksamheterna.

6) Landstingets verksamheter genomför miljöarbetet på olika sätt. Många avdelningar har miljöombud. Företrädare från de tre intervjuade verksamheterna berättar att de inte får några direktiv eller uppdrag för miljöarbetet från tjänstemannaledningen.

Vi bedömer att landstingsstyrelsen brustit i sin beredning till fullmäktige inför beslut om det miljöpolitiska programmet. Otillräcklig beredning medför en rad otydligheter när det gäller hur ansvaret är fördelat mellan landstingsstyrelsen, övriga nämnder och landstingsdirektören.

Vi bedömer också att landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden för sina ansvarsområden inte har säkerställt en fungerande styrkedja för miljöarbetet.

6.2. Styrelsens och nämndens uppföljning och kontroll av miljöarbetet

Utifrån miljöbalken samt landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens reglemente, har styrelsen och nämnden ett ansvar inom sina respektive ansvarsområden att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med lagar och de mål och riktlinjer som fullmäktige beslutat om. Styrelsen och nämnden ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig. Av miljöbalken framgår det att styrelsen och nämnden genom undersökningar eller på annat sätt ska hålla sig underrättad om verksamhetens påverkan på miljön.

Sedan år 2015 har landstingsstyrelsen redovisat resultatet för landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens miljömål i årsredovisningen till fullmäktige. En granskning av landstingsstyrelsens årsredovisningar visar att styrelsen inte genomfört någon uppföljning i förhållande till fullmäktiges övergripande miljömål eller miljöpolicy. Landstingsstyrelsen har inte heller genomfört någon utvärdering av miljöpolitiska programmet.

6.2.1. Uppföljning av miljömålen

Som framgått följer landstingsstyrelsen i samband med årsredovisningen upp 18 miljömål. En genomgång av landstingsstyrelsens protokoll visar att styrelsen inte har kommenterat, fört någon diskussion eller vidtagit konkreta åtgärder med anledning av resultaten för miljömålen.

En genomgång av hälso- och sjukvårdsnämndens protokoll visar att nämnden inte har följt upp sina miljömål.

Den 2 maj 2018 beslutade landstingsstyrelsen om en reviderad styrmodell för miljöarbetet. Av beslutet framgår att landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämnden kvartalsvis ska följa upp sina miljömål. Det framgår inte när den reviderade styrmodellen ska börja gälla. Vår granskning av styrelsens och nämndens protokoll för år 2018 visar att styrelsen och nämnden inte har följt upp målen i enlighet med den nya modellen.

Landstingsstyrelsens redovisning av miljömålen

Vi har granskat landstingsstyrelsens redovisning av resultaten för miljömålen i årsredovisningen och kan konstatera att uppföljningen omfattar resultat för landstinget som helhet. Det vill säga resultaten för miljömålen är inte särredovisade på landstingsstyrelsen eller hälso- och sjukvårdsnämnden. Med hjälp av årsredovisningen är det därför inte möjligt att följa upp i vilken grad styrelsen och nämnden når sina miljömål.

En annan iakttagelse är att i redovisningen ställs resultatet i jämförelse med målvärdet för år 2019. Det vill säga i årsredovisningen redovisar landstingsstyrelsen uppnådda resultat i förhållande till mål för år 2019. Avsaknaden till delmål för åren före år 2019 medför svårigheter att bedöma måluppfyllelsen för enskilda år.

Av granskningen framgår också att det i landstingsstyrelsens redovisning av resultaten av miljömålen saknas jämförelser i förhållande till resultat för tidigare år. Detta medför att det i årsredovisningen saknas uppgifter om i vilken grad måluppfyllelsen utvecklats i förhållande till tidigare år och det är inte möjligt att bedöma om resultatet är en förbättring eller försämring.

I bilden visas landstingsstyrelsens redovisning för år 2017 till fullmäktige:

	Resultat		
	Detaljmål 2016–2019	Målvärde	Resultat 2017
1	Den totala energianvändningen i landstingets fastigheter har minskat med 23 procent år 2019 till 101,9 GWh	23 %	15 %
2	Investeringsutgiften för förnybar elproduktion installerad i landstingets fastighetsbestånd utgör minst 1 procent av årlig kostnad för inköpt el	≥ 1 %	1 %
3	Ingående material i byggprojekt miljöbedöms enligt byggvarudatabasen Byggvarubedömningen eller motsvarande	100 %	20 %
4	Koldioxidutsläppen från landstingets samtliga tjänsteresor har minskat med 17 procent år 2019	17 %	9 %
5	Koldioxidutsläppen per personkilometer från den kollektivtrafik som landstinget beställer av Länstrafiken har minskat med 37 procent och utgör högst 50 g/personkilometer år 2019	37 %	12 %*
6	Koldioxidutsläppen från landstingets sjukresor minskar årligen under programperioden	3 576 ton CO_2 2016	6 %*
7	Utsläpp och kassation av läkemedel har minskat enligt handlingsplan år 2019	Uppfyllt	Pågår
8	Utsläpp av lustgas har minskat med 60 procent år 2019	60 %	33 %
9	Andelen ekologiska livsmedel utgör minst 35 procent av den totala inköpskostnaden för livsmedel år 2019. Varorna ska i största möjliga mån upphandlas lokalt och klimatsmart	35 %	18 %
10	Andelen socialt och etiskt märkta livsmedel utgör 5 procent av den totala inköpskostnaden för livsmedel år 2019	5 %	6 %
11	Varor och kemiska produkter som innehåller hälso- och/eller miljöfarliga ämnen minskar årligen under programperioden enligt upprättad lista	Mindre än tidigare år	Pågår
12	Sociala krav enligt uppförandekoden ställs vid alla upphandlingar av berörda produktkategorier 2019	100 %	Pågår
13	Den totala mängden avfall har minskat med 5 procent per vårdtillfälle år 2019	5 %	37 % ökning
14	Mängden farligt avfall har minskat med 50 procent per viktad vårdtjänst år 2019	50 %	8 % ökning
15	Andelen konventionellt avfall som sorteras till återvinning är minst 35 procent år 2019	35 %	17 %
16	Användningen av utvalda engångsprodukter har minskat med 15 procent till år 2019	100 %	Ej påbörjat
17	Miljöledningssystemet är implementerat i landstingets samtliga verksamheter samt integrerat i landstingets ledningssystem år 2019	Uppfyllt	Pågår
18	Andelen anställda som har genomgått miljöutbildning är 95 procent år 2019.	95 %	4 %*

*Preliminär uppgift

Källa: Landstingsstyrelsens årsredovisning 2017

Vi har jämfört resultatet av landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens miljömål för år 2017 med år 2016. Jämförelsen visar att nästan hälften av miljömålen har samma eller sämre resultat för år 2017 än år 2016.

Nationella jämförelser från Sveriges kommuner och landsting

Sveriges kommuner och landsting (SKL) genomför varje år en nationell jämförelse av landstings och regioners miljöarbete. SKL jämför 6 miljöindikatorer. I rapporten som SKL publicerat år 2018 visar att Västerbottens

läns landsting hade sämre resultat än rikssnittet och låg i botten för fem av sex indikatorer. För indikatorn *antibiotikarecept* har landstinget bäst resultat i landet. Förskrivningen av antibiotikarecept har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte definierat som ett miljömål för sina ansvarsområden.

I tabellen redovisas landstingets resultat från SKL:s rapport publicerad år 2018:

Indikatorer	2009	2016	2017	Rikssnitt 2017
Antibiotikarecept per 1000 invånare	303	283	274	296
Ekologiska livsmedel (%)	4	18	18	41
Energianvändning i lokaler (kWh/m² BRA)	249	228	221	195
Förnybara drivmedel i kollektivtrafiken (%)	-	37	52	87
Klimatpåverkan från medicinska gaser (kg CO2-ekv/inv)	4,6	2,6	3,6	2,5
Avfallsåtervinning inkl. matavfall (andel material-återvinning)	19	24	22	27,7

Källa: Sveriges kommuner och landstings rapport *Miljöarbetet i regioner och landsting 2018*

Vår kommentar

Uppföljningen av landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens miljömål och SKL:s öppna jämförelser visar på svaga resultat för Västerbottens läns landsting.

6.2.2. Uppföljning av landstingsstyrelsens handlingsplan

Vår granskning av protokoll och sammanträdesanteckningar från ELG visar att varken landstingsstyrelsen eller landstingsdirektören har följt upp landstingsstyrelsens handlingsplan. Inte heller hälso- och sjukvårdsnämnden eller hälso- och sjukvårdsdirektören har följt upp miljöarbetet.

I intervjuerna uppger servicedirektören, verksamhetschefen för inköp och miljösamordnarna att det under år 2018 har pågått en omstrukturering inom verksamhetsområdet service av deras uppföljning av miljöarbetet. De berättar att miljöledningsgruppen har följt upp landstingsstyrelsens handlingsplan. Enligt servicedirektören och verksamhetschefen för basenhet inköp har handlingsplanen brutits ned till kortsiktiga planer med aktiviteter som miljöledningsgruppen följer upp vid sina möten.

Vår kommentar

Granskningen visar att varken landstingsstyrelsen eller landstingsdirektören har följt upp den handlingsplan som landstingsstyrelsen beslutat om. Enligt uppgift följer dock miljöledningsgruppen i verksamhetsområde service upp handlingsplanen.

6.2.3. Kontroll av miljöarbetet

Vår genomgång av protokoll från landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden visar att varken styrelsen eller nämnden har genomfört kontroller för att säkerställa att verksamheterna följer miljölagen eller de regler och rutiner som finns i landstinget för miljöarbetet.

Av intervjuerna med företrädare från tjänstemannaledningen och verksamheterna framgår det att miljösamordnarna en gång per år skickar ut en enkät till verksamheterna. I enkäten får avdelningscheferna bland annat besvara frågor om enhetens kemikalie- och avfallshantering. Vår granskning av protokoll visar att resultatet av enkäten inte rapporterats till landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden eller till landstingsdirektörens och hälso- och sjukvårdsdirektörens ledningsgrupper.

6.2.4. Tillsyn av verksamheten

Landstinget har ett antal tillstånd för att bedriva miljöfarlig verksamhet. Tillståndsplikten omfattas av miljöbalken och varje år lämnar landstinget en miljörapport för respektive sjukhus till tillsynsmyndigheten. I rapporten ska företrädare för landstinget redovisa de åtgärder som vidtagits för att uppfylla villkoren i ett tillståndsbeslut samt resultaten av dessa åtgärder. Verksamhetschefen för basenheten inköp berättar att miljösamordnarna upprättar rapporten och att han skriver under och skickar den till tillståndsmyndigheten.

Tillsynsmyndigheten genomför också tillsynsbesök i verksamheterna. Miljösamordnarna anger att tillsynsmyndigheten genomför omkring tre besök per år på Norrlands universitetssjukhus. På Skellefteå lasarett genomför tillsynsmyndigheten omkring ett besök per år och på Lycksele lasarett genomförs tillsynsbesöken mer sällan.

Vår kommentar

Vår granskning visar att varken landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämnden eller landstingsdirektörens och hälso- och sjukvårdsdirektörens ledningsgrupper har tagit del av tillsynsrapporteringen inom miljöområdet.

6.2.5. Samlad bedömning av styrelsens och nämndens uppföljning och kontroll

Vår granskning av landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens uppföljning av miljöarbetet visar på brister i landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens uppföljning:

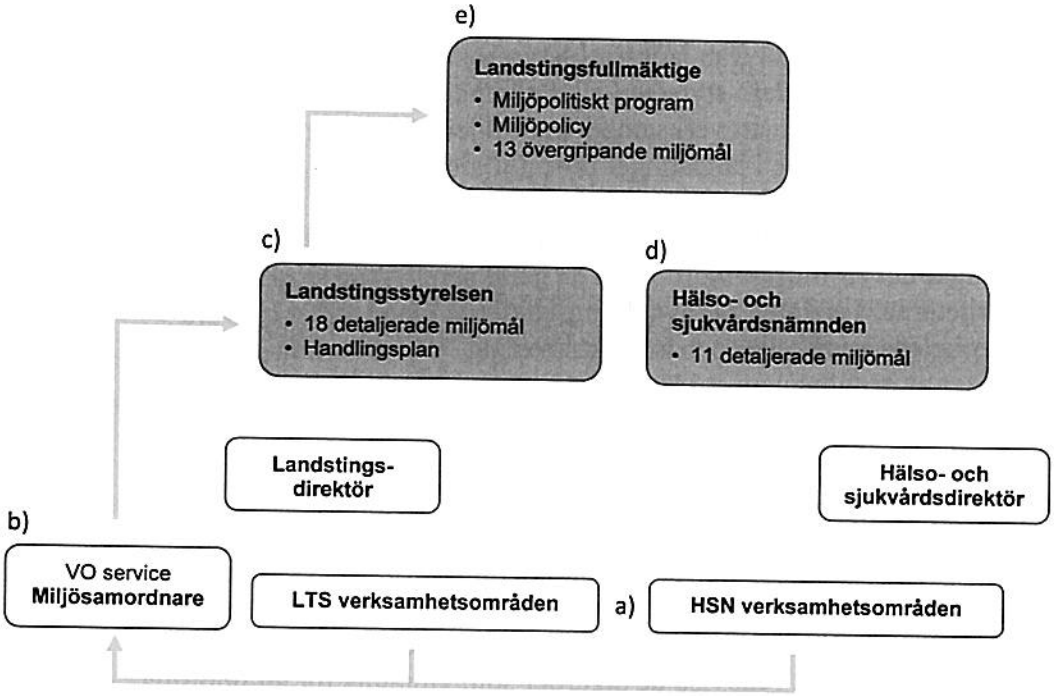

a) Avdelningscheferna rapporterar årligen med hjälp av en enkät till miljösamordnare inom verksamhetsområde service.

b) Miljösamordnarna samlar in statistik för att följa upp landstingsstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens miljömål. Landstingsstyrelsen redovisar resultaten för miljömålen i årsredovisningen till fullmäktige. Målen följs upp utifrån hela landstinget och resultaten är inte särredovisade på landstingsstyrelsen eller hälso- och sjukvårdsnämnden.

c) Landstingsstyrelsen har inte kommenterat, fört någon diskussion eller vidtagit konkreta åtgärder med anledning av resultaten för miljömålen. Styrelsen har inte genomfört någon uppföljning eller kontroll av miljöarbetet som genomförs inom styrelsens ansvarsområde.

d) Hälso- och sjukvårdsnämnden har inte genomfört någon uppföljning eller kontroll av sina miljömål eller miljöarbetet som genomförs inom nämndens ansvarsområde.

e) Landstingsstyrelsen har inte rapporterat om resultaten för fullmäktiges övergripande miljömål. Landstingsstyrelsen har heller inte utvärderat fullmäktiges miljöpolicy eller det miljöpolitiska programmet.

7. Bedömning utifrån revisionsfrågorna

7.1. Samlad bedömning

Vår samlade bedömning är att landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte har tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av det systematiska miljöarbetet inom sina ansvarsområden.

7.2. Svar på revisionsfrågorna

Revisionsfråga:	Svar:
Har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden med hjälp av formellt beslutade styrdokument, mål med mera säkerställt att det miljöpolitiska programmet genomförs i styrelsen och nämndens verksamheter?	Nej. Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden har förvisso beslutat om miljömål och styrelsen har beslutat om en handlingsplan. Detta har dock inte varit tillräckligt för att få igång ett fungerande miljöarbete i landstinget. Varken styrelsen eller nämnden har beslutat om några direktiv med mera i syfte att säkerställa att det miljöpolitiska programmet genomförs i deras verksamheter. Granskningen visar även att landstingsstyrelsen har brustit i sin beredning till fullmäktige av det miljöpolitiska programmet. Programmet innehåller dels otydligheter, dels är programmet inaktuellt till följd av att landstingets organisation har förändrats sedan fullmäktige reviderade programmet år 2012.
Har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställt att regler, rutiner, direktiv med mera för det systematiska miljöarbetet är beslutade på behörig nivå?	Nej. De regler och rutiner för miljöarbetet som är publicerade i miljöledningssystemet är till stor del beslutade av tjänstemän inom verksamhetsområde service. Granskningen har inte hittat stöd för att dessa tjänstemän har befogenheter att besluta om regler och rutiner som gäller för samtliga verksamheter inom landstinget.
Har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställt att regler, rutiner, direktiv med mera för det systematiska miljöarbetet är aktuella och relevanta i förhållande till lagstiftning, det miljöpolitiska programmet, politisk organisation med mera?	Nej. Flera av de regler och förteckningar som är publicerade i miljöledningssystemet är inaktuella. Nya politiska beslut har fattats efter publiceringsdatumet i miljöledningssystemet. Förvisso finns det dokument på lägre nivåer i verksamheterna som är aktuella, men eftersom en rad dokument är beslutade av tjänstemän utan befogenhet och eftersom flera dokument inte är uppdaterade, är vår slutsats att styrelsen och nämnden inte säkerställt att reglerna, rutinerna med mera för miljöarbetet är aktuella och relevanta.

Har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställt att regler, rutiner, direktiv med mera för det systematiska miljöarbetet är kända i verksamheterna?	Till viss del. Positivt är att regler med mera för miljöarbetet i landstinget är tillgängliga via intranätet LINDA och som länk i LITA. Av granskningen framgår dock att chefer och medarbetare i varierad utsträckning har tillräcklig kunskap om de olika reglerna. Vår samlade bedömning är att landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte i tillräcklig grad säkerställt att chefer och berörda medarbetare känner till vilka regler som gäller för miljöarbetet i landstinget.
Har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden med hjälp av kontroller och uppföljningar säkerställt att miljölagar, regler, rutiner med mera följs?	Nej. Granskningen visar att landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte har följt upp och kontrollerat att lagar, regler och rutiner för miljöarbetet följs.
Har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställt en tillfredsställande uppföljning av målen i det miljöpolitiska programmet?	Nej. Granskningen visar att hälso- och sjukvårdsnämnden inte har följt upp sina miljömål och att landstingsstyrelsens uppföljning är bristfällig. Nedan har vi sammanfattat brister i landstingsstyrelsens uppföljning: 1. Landstingsstyrelsen har inte kommenterat och analyserat resultaten för miljömålen. 2. I rapporteringen till fullmäktige har landstingsstyrelsen inte särredovisat resultaten för styrelsen och övriga nämnder. Utifrån årsredovisningen går det därför inte att bedöma i vilken grad styrelsen respektive övriga nämnder uppnår miljömålen. 3. Miljömålen gäller för år 2019. Frånvaro av delmål fram till år 2019 medför svårigheter att bedöma måluppfyllelsen för enskilda mål. 4. Det saknas i landstingsstyrelsens uppföljning av miljömålen jämförelser av resultat i förhållande till tidigare år. Detta medför att årsredovisningen saknar uppgifter om resultaten blivit bättre eller sämre i förhållande till tidigare år. 5. Landstingsstyrelsen har inte utvärderat det miljöpolitiska programmet eller hur miljöarbetet fungerat i landstinget eller inom landstingsstyrelsens ansvarsområde som nämnd.

Har landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden för sina ansvarsområden uppnått målen i det miljöpolitiska programmet?	Nej. Den uppföljning av miljömålen som landstingsstyrelsen genomför visar på svag måluppfyllelse. Hälso- och sjukvårdsnämnden har inte genomfört någon uppföljning av sina miljömål.

7.3. Rekommendationer

Med anledning av granskningens iakttagelser rekommenderar vi att:

- Landstingsstyrelsen bereder ett nytt miljöpolitiskt program som överensstämmer med landstingets organisation och som innehåller tydliga direktiv och uppdrag till styrelserna och nämnderna.
- Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar om tydliga direktiv och uppdrag för implementering av miljöarbetet till landstingsdirektör och hälso- och sjukvårdsdirektör.
- Landstingsstyrelsen ger i uppdrag till landstingsdirektören att utreda den organisatoriska placeringen av det strategiska miljöarbetet och behovet av en miljöchef.
- Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställer att kontroller blir genomförda i syfte att lagar och regler inom miljöområdet följs.
- Landstingsstyrelsen i egenskap av styrelse ser till att rapporteringen av miljöarbetet till fullmäktige är tillräcklig. Med jämna mellanrum bör landstingsstyrelsen också utvärdera det miljöpolitiska programmet.
- Landstingsstyrelsen i egenskap av nämnd och hälso- och sjukvårdsnämnden följer upp sina miljömål samt kommenterar och analyserar resultaten. Vid avvikelser vidta nödvändiga åtgärder.
- Landstingsstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställer att regler, rutiner med mera för miljöarbetet är aktuella och att dessa är beslutade av behöriga.

Umeå den 13 december 2018

Malin Hedlund
Sakkunnig
Västerbottens läns landsting